

JEDNAKA PRAVA JEDNAKE PLAĆE JEDNAKE MIROVINE

Širenje opsega implementacije akcija i zakonskih standarda rodne ravnopravnosti s ciljem dostizanja rodne ravnopravnosti i sprječavanja siromaštva u Hrvatskoj

PRAVOBRANITELJ ICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

This publication was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova nositeljica je europskog projekta

“Jednaka prava - jednake plaće - jednake mirovine” - Širenje opsega implementacije akcija i zakonskih standarda rodne ravnopravnosti s ciljem dostizanja rodne ravnopravnosti i sprječavanja siromaštva u Hrvatskoj

koji se bavi gotovo nevidljivom temom rodne nejednakosti u plaćama i mirovinama, što za posljedicu ima socijalnu i ekonomsku nesigurnost za žene.

Projektom se žele osigurati standardi, mjere i akcije koje će pridonijeti podizanju svijesti o problemu jaza u plaćama i mirovinama između muškaraca i žena s ciljem smanjivanja rizika siromaštva za žene.

Ciljana skupina su predstavnici/e vlasti, javnih i privatnih kompanija, sindikata te učenici/e srednjih škola na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Kroz projekt ćemo dobiti nova znanja koja će omogućiti razumijevanje uzroka i posljedica jaza u plaćama i mirovinama, kreirat ćemo edukacijski program, izraditi nacionalni zakonodavni okvir te organizirati nacionalne kampanje s ciljem osvješćivanja o ovoj problematici.

Projekt se provodi od 1. listopada 2018. do 30. rujna 2020.

Partneri: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje, Sindikat umirovljenika Hrvatske i Institut za ravnopravnost muškaraca i žena (Belgija).

Državna tijela koja daju potporu: Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo uprave i Državni zavod za statistiku.

Ukupna vrijednost projekta: €468,510.20

Faze projekta: **Dubinsko istraživanje na nacionalnoj razini**

- Analiza stanja koja će uzeti u obzir statističke podatke, politike, prakse, zakone, mirovinski sustav
- Kvantitativna istraživanja rodne nejednakosti u plaćama i mirovinama u privatnom i

javnom sektoru u području proizvodnje, financija i osiguranja te zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te ispitivanje rodnih stereotipa na populaciji mladih ljudi pri odabiru zanimanja.

Izrada edukacijskih programa

- Izrada edukacijskog programa i priručnika
- Održavanje radionica u četiri grada (Zagreb, Split, Rijeka/Pula i Osijek) među predstavnicima/ama kompanija, javne vlasti, sindikata, organizacija civilnog društva te učenicima/ama srednjih škola.

Izrada nacionalnog zakonodavnog okvira za jednake plaće i mirovine u RH

- Izrada strateškog dokumenta koji će osigurati standarde i pozitivne mjere za postizanje rodne ravnopravnosti na tržištu rada i u mirovinskom sustavu.

Povećanje vidljivosti teme

- Organiziranje nacionalnih kampanja povodom EU dana jednakih plaća (3. 11.)
- Izrada videa
- Publiciranje izvješća istraživanja
- Objavljivanje članaka u Glasilu Sindikata umirovljenika.

Rezultati projekta

- 3 kvantitativna istraživanja
- 4 dvodnevne edukacije
- 2 videa
- 2 medijske kampanje
- 2 konferencije
- 4 brošure.

Ciljane skupine

- Vlada RH, lokalna uprava, Hrvatski sabor, političke stranke
- Kompanije u privatnom i javnom sektoru
- Sindikati
- Učenci/e srednjih škola.

Zašto?

Mnogo je pokazatelja koji ukazuju na neravnopravnost žena na tržištu rada: niska stopa radne aktivnosti, nejednak pristup prilikama zapošljavanja, rodno uvjetovana segregacija, jaz u plaćama, nepravedan mirovinski sustav i sl. Posljedica je to tradicionalnih rodni predrasuda i stereotipa te rodne diskriminacije koji smještaju žene na manje plaćene poslove, niže hijerarhijske pozicije, opterećuju kućanskim poslovima i brigom o obitelji, a rad koji obavljaju bilo u kućanstvu bilo na poslu se omalovažava. Žene i muškarci kreću s različitim početnih pozicija na tržište rada, što se dalje reflektira na visinu plaće, mirovine, hijerarhijsku poziciju i uvjete rada.

Prema podacima koje je za izvještajnu godinu objavio DZS (prikupljeni tijekom 2016.), prosječna bruto-plaća u Hrvatskoj iznosila je 7.752 kn, što predstavlja 303 kn manje od prošlogodišnjih 8.055 kn. Posljednji podaci o prosječnim mjesečnim bruto-plaćama iskazani po spolu zaposlenika/ca odnose se na 2015. te je ista za žene iznosila 7.471 kn, dok je za muškarce iznosila 8.422 kn, što znači da je udio prosječne plaće žene u prosječnoj plaći muškaraca iznosio 88,7%. Navedeni podaci pokazuju kako muškarci u prosjeku na godišnjoj razini zarade 11.412 kn više nego žene, odnosno da zarade 1,47 prosječne hrvatske bruto-plaće više. Pravobraniteljica je i prošlih godina upozoravala na porast jaza u plaćama te je ukazivala kako postoji bojazan da će isti doseći i razliku od dvije prosječne bruto-plaće više u korist muškaraca.

Jaz u plaćama značajan je i unutar javnog sektora te nastaje kao posljedica vertikalne segregacije, odnosno veće zastupljenosti žena na hijerarhijski nižim pozicijama. Kad je u pitanju podjela prema područjima djelatnosti, prosječna plaća žena izrazito je niža (za više od 20 postotnih poena) u 2 područja djelatnosti. U području „financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja“ žene ostvaruju

75,9% prosječne bruto-plaće koju ostvaruju muškarci, a u području „djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi“ ostvaruju još nižih 71,8% bruto-plaće koju ostvaruju muškarci. Pravobraniteljica je ranijih godina ukazivala kako bi ovakva statistika mogla biti rezultat vertikalne segregacije, odnosno situacije da se žene u spomenutim područjima djelatnosti tradicionalno zapošljavaju na hijerarhijski nižim pozicijama koje su povezane s nižom zaradom. Jaz u mirovinama izravno je povezan s postojećim jazom u plaćama te se na taj način nepovoljniji položaj žena i povišen rizik od njihovog siromaštva nastavlja i nakon izlaska s tržišta rada.

Kontinuirana izrazita podijeljenost tržišta rada prema spolnoj pripadnosti, kako vertikalna tako i horizontalna, jedan je od glavnih razloga postojanosti jaza u plaćama, ali isto tako predstavlja i izvorište sve izraženijeg jaza u mirovinama. Međutim, Pravobraniteljica je uočila da se kao još jedan čimbenik razlika u mirovinama muškaraca i žena javlja i postojeći sustav izračuna mirovina. U kontekstu navedenog, Pravobraniteljica napominje kako je do 31.12.1998., a prema do tada važećim propisima iz mirovinskog osiguranja, u izračun mirovine ulazio period od 10 najpovoljnijih godina staža, čime su godine provedene

na roditeljskom dopustu bile izuzete od izračuna. Međutim, od 1.1.1999., u izračun mirovina ulazi čitav staž (uključujući i vrijeme provedeno na roditeljskom dopustu), što će žene koje su rodile (ostvarile majčinstvo) dovesti u nepovoljniji položaj.

Razlikom u mirovinama između žena i muškaraca pogoršava se situacija žena u vezi s ekonomskom osjetljivošću te ih se ostavlja izloženima socijalnoj isključenosti, stalnom siromaštvu i ekonomskoj ovisnosti, posebice od strane njihovih (bračnih ili izvanbračnih) partnera. Naime, prema podacima iznesenim u Izvješću Europskog parlamenta, postotak starijih žena kojima prijete siromaštvo i socijalna isključenost (2014.) iznosio je 20,2%, u usporedbi s 14,6% muškaraca.

Razlike u mirovinama odražavaju i segregaciju na tržištu rada te ukazuju na veći postotak žena koje rade nepuno radno vrijeme, za nižu satnicu, uz prekide u radnom odnosu i s manjim brojem godina radnog staža zbog neplaćenog rada koji obavljaju kao majke i njegovateljice u svojim obiteljima. U kontekstu navedenog, a što se također navodi i u Izvješću Europskog parlamenta, očito je kako je razlika u mirovinama pozitivno povezana s brojem podignute djece tijekom života te da je ta razlika u mirovini muškaraca i žena u slučaju udanih žena i majki mnogo veća od one neudanih žena koje nemaju djecu. Ovi podaci ukazuju da je temu nejednakih plaća i mirovina potrebno staviti u javni prostor te raditi na sprječavanju rodne neravnopravnosti na tržištu rada na svim razinama: od edukacija do promjene legislative.

NOSITELJICA PROJEKTA

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova je neovisno i samostalno tijelo za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova. Pravobraniteljici se građani/ke mogu obratiti ako smatraju da su doživjele/i diskriminaciju temeljem spola i bračnog ili obiteljskog statusa, spolne orijentacije i rodnog identiteta.

Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova razmatra slučajeve kršenja načela ravnopravnosti spolova, slučajeve diskriminacije prema pojedincima/kama ili grupama pojedinaca ili pojedinki koju su počinila tijela državne uprave, jedinica tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i druga tijela s javnim ovlastima, zaposleni u tim tijelima i druge pravne i fizičke osobe.

PARTNERI/CE

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (IDIZ) javna je neprofitna znanstveno-istraživačka organizacija osnovana na poticaj Sveučilišta u Zagrebu 1964. s ciljem provođenja temeljnih i primijenjenih znanstvenih istraživanja iz područja sociologije i srodnih disciplina. Naša je misija sustavno, longitudinalno i interdisciplinarno provođenje društveno značajnih, temeljnih i primijenjenih znanstvenih istraživanja različitih aspekata hrvatskoga društva primjenom kvantitativnih i kvalitativnih metoda. Teme naših istraživanja uključuju: društvene strukture, urbanu/ruralnu sociologiju, mlade, obrazovanje, znanost, religiju, održivi razvoj te rodne i društvene nejednakosti. IDIZ-u je 2012. godine dodijeljeno službeno priznanje Europske komisije "HR Excellence in Research".

Unutar Instituta djeluju 4 znanstvenoistraživačka centra: Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja (CIRO), Centar za istraživanje društvenih nejednakosti

i održivosti (CIDNO), Centar za omladinska i rodna istraživanja (CORI) i Centar za istraživanje znanosti i prostora (CIZIP). Suradnice/i Centra za omladinska i rodna istraživanja (CORI) pri Institutu posjeduju ekspertizu u provođenju kvalitativnih i kvantitativnih istraživanja s temom rodne (ne)ravnopravnosti, obitelji i promjena u rodnim ulogama, majčinstva, kvalitete života, društvenih nejednakosti, društvene strukture i tržišta rada. Posljednjih su godina radile/i na nizu projekata u kojima su istraživane rodne razlike na tržištu rada i režimi pomirenja privatnog i radnog života. Osim toga, suradnice/i CORI-ja radile/i su i na još desetak projekata u području istraživanja roda, mladih i tržišta rada.

www.idi.hr

IDIZ

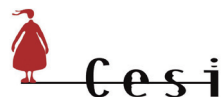
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Institute for Social Research in Zagreb

CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

CESI je feministička organizacija koja se zalaže za unapređenje društvenog položaja žena te ostvarenje spolne i rodne ravnopravnosti, kao i za puno provođenje svih zakona i međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava. CESI svoje djelovanje temelji na radu za opće dobro, a u skladu s vrijednostima feminizma, nenasilja, ravnopravnosti, tolerancije, uvažavanja različitosti, solidarnosti te jednakih mogućnosti. Jedan od važnih preduvjeta za emancipaciju žena njihova je ekonomska osnaženost i samostalnost jer je poznato da većinu siromašnih i socijalno ugroženih osoba u svijetu čine upravo žene. CESI radi i na povećanju društveno-socijalne uključenosti marginaliziranih grupa. Ciljeve programa ostvaruje kroz prikupljanje podataka o statusu žena, provođenje različitih edukacijskih i mentorskih programa, kreiranje i izdavanje edukacijskih materijala i multimedijских sadržaja namijenjenih institucijama,

poslodavcima i nezaposlenim ženama, pripadnicama manjina te ženama s invaliditetom. Akcije osvješćivanja i informiranja javnosti CESI provodi kroz kampanje i javna događanja, te osnažuje žene i pruža informacije i savjete putem telefona, grupa podrške i *online* savjetovanja. Pokrenuli su besplatno pravno savjetovište koje pomaže ženama u ostvarenju radnih i socijalnih prava te internetski portal **Radnica.org**, na kojem prokazuju diskriminatorne prakse. Na temi rodne jednakosti u plaćama žena i muškaraca radili su kroz EU projekt „**Rodne razlike u plaćama: Nova rješenja za stari problem**“ u sklopu kojeg je pokrenuta neformalna EU mreža - GenderWageWatchers - <http://genderpaygap.eu/>.

www.cesi.hr

Sindikat umirovljenika Hrvatske

Sindikat umirovljenika Hrvatske (SUH) je dobrovoljna, nestranačka, humanitarna udruga civilnog društva hrvatskih umirovljenika/ca, koja se sindikalnim oblicima djelovanja bori za ostvarenje socijalnih, ekonomskih i građanskih prava umirovljenika/ca i starijih osoba. Osnovan je 18. kolovoza 1992. godine, a od 1995. izdaje mjesečnik „Glas umirovljenika“ te već petnaestak godina ima registrirano pravno i psihološko savjetovalište.

Od 1993. godine punopravno je udružen u Savez samostalnih sindikata Hrvatske, a od 2004. godine član je FERPA/Europske federacije umirovljenika/ca i starijih osoba te je vrlo aktivan u njezinu djelovanju.

Od svojih početaka, SUH se zalaže za jednakopravnost između žena i muškaraca, a i u svojem Statutu zagovara rodnu kvotu od najmanje 40% za svaki od spolova. Aktivno je sudjelovao u raspravama i inicijativama po pitanju rodnog jaza u plaćama i mirovinama, u suradnji sa ženskim sindikalnim

grupama, Ženskom mrežom i CESI-jem. U pregovorima o mirovinskim reformama kroz Nacionalno vijeće za umirovljenike/ce i starije osobe SUH je posebno zagovarao unapređenje položaja umirovljenih žena, te njihovu zaštitu od siromaštva. SUH je često pozivao nadležne vlasti da raznim mjerama pomognu ženama koje zbog neuravnotežene podjele odgovornosti žena i muškaraca za skrb te nižih plaća imaju i do 25 posto niže mirovine, a što se posebice odražava na pogoršanu ekonomsku neovisnost žena koju one najviše osjete u starosti. SUH se posebno angažira za promjenu načina izračuna mirovina s ciljem priznavanja neplaćenog rada žena vezanog za djecu, obitelj i kućanstvo, te novog modela obiteljskih mirovina.

www.suh.hr

Institut za ravnopravnost žena i muškaraca

Institut za ravnopravnost žena i muškaraca osnovan je 2002. godine u Belgiji. Institut je javna organizacija koja se bavi promoviranjem rodne ravnopravnosti i borbom protiv svih oblika rodne diskriminacije i neravnopravnosti. Neke od aktivnosti Instituta su provođenje studija, informiranje te tužbe žrtava diskriminacije na temelju roda. Rodne razlike u plaćama u središtu su aktivnosti Instituta za ravnopravnost žena i muškaraca od njegova začetka. Godine 2006. savezna je vlada donijela odluku da se usustave službeni podaci o rodnim razlikama u plaćama na godišnjoj razini. Od 2007. godine Institut u suradnji s Federalnom javnom službom za zapošljavanje, rad i socijalni dijalog i Općom upravom za statistiku objavljuje godišnje izvješće, koje sadrži jasne preporuke. Ta izvješća privlače veliku pozornost medija i pomažu u tome da rodne razlike u plaćama ostanu dio političkog dnevnog reda. Godine 2010., za vrijeme belgijskog predsjedanja Europskom unijom,

Institut je objavio izvješće o rodnim razlikama u plaćama za Europu i organizirao veliku konferenciju o toj temi. Godine 2012. izglasan je Zakon o rješavanju rodnih razlika u plaćama koji je djelomično nadahnut preporukama izvješća o rodnim razlikama u plaćama. Između ostalog u njemu piše da na nacionalnoj razini kolektivnog pregovaranja o uvjetima rada postoji obveza provođenja rasprave o rodnim razlikama u plaćama i o tome kako ih riješiti. Osim toga, Institut objavljuje podatke o rodnim razlikama u mirovinama. Iako je taj jaz problematičan i iako su starije žene više u opasnosti od siromaštva, rod se trenutačno ne uzima toliko u obzir u tekućoj raspravi o tome kako provesti reformu mirovinskog sustava za buduće generacije.

www.igvm-iefh.belgium.be

Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova možete se obratiti...

- **pisanim putem na adresu:**
Pravobraniteljica za
ravnopravnost spolova,
Preobraženska 4/1,
10000 Zagreb
- **usmeno:** telefonom na broj:
(0)1 48 48 100
- **elektronskom poštom na:**
ravnopravnost@prs.hr

Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova možete se obratiti i anonimno, no u tom je slučaju postupak utvrđivanja činjenica bitno otežan. Postupanje pravobraniteljice po Vašoj pritužbi za Vas je BESPLATNO.

KONTAKT

PRAVOBRANITELJICA
ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Pravobraniteljica za
ravnopravnost spolova

📍 Preobraženska 4/1, 10000 Zagreb

🌐 www.prs.hr

✉ ravnopravnost@prs.hr

✉ equal-rpp@prs.hr

PARTNERI PROJEKTA

IMPRESSUM

Nakladnica

Pravobraniteljica za ravnopravnost
spolova Republike Hrvatske

Naziv brošure

Jednaka prava - jednake plaće -
jednake mirovine

Projekt

"Equal rights - Equal pay - Equal
pensions" - Expanding the scope of
implementation of gender equality
actions and legal standards towards
achieving gender equality and
combating poverty in Croatia (REC-
RGEN-PENS-AG-2017-820696-GPPG)

"Jednaka prava - jednake plaće
- jednake mirovine" - Širenje
opsega implementacije akcija
i zakonskih standarda rodne
ravnopravnosti s ciljem dostizanja
rodne ravnopravnosti i sprječavanja
siromaštva u Hrvatskoj (REC-RGEN-
PENS-AG-2017-820696-GPPG)

Dizajn i tisak: Bestias d.o.o.

Godina izdavanja: 2018.

Naklada: 750

„This publication was funded by the
European Union's Rights, Equality and
Citizenship Programme (2014-2020).“
No. REC-RGEN-PENS-AG-2017-820696-
GPPG

“The content of this publication
represents the views of the author only
and is his/her sole responsibility. The
European Commission does not accept
any responsibility for use that may be
made of the information it contains.”

